

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΡΑΚΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΗΝ

ΤΟΥ ΔΗΜΩΔΟΥΣ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

1927

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΡΑΚΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΗΝ

ΤΟΥ ΔΗΜΩΔΟΥΣ

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

1927

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Τὸ συμβούλιον τοῦ συλλόγου «Μακεδονικῶν καὶ Θεραικῶν Μελετῶν» διὰ τὴν βοήθειάν τοις ἐν ταῖς ἐπαρχίαις λογίοις, ὅσοι θὰ ἔχουν τὸν φιλόπατριον ζήλον νὰ βοηθήσουν αὐτὸν εἰς τὴν περισυλλογὴν τοῦ λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ θησαυροῦ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὥστε ἡ ἐργασία αὐτῶν νὰ γίνεταί ὅσον τὸ δυνατόν ἐπιστημονικωτέρᾳ καὶ ἀποδίδῃ καὶ καρπὸν πλουσιώτερον ἀπεφάσισε τὴν ἐκδοσὶν τῶν κατωτέρω ὁδηγίων, αἵτινες συνετάχθησαν ὑπὸ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ κ. Σπύρου Κριαζίδου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁδηγίων τοῦ Κ. Ἀμάντου, Φ. Κουκουλέ καὶ Ἱ. Κ. Βογιατζίδου τῆς ἐν Ἀθήναις γλωσσικῆς ἐταιρείας, καθὼς καὶ τῶν ὁδηγίων τῆς Λαογραφικῆς ἐταιρείας, τὰς ὁποίας περιέλαβεν ὁ Ν. Πολίτης εἰς τὸ περὶ Λαογραφίας ἄρθρον του.

ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΗΝ ΤΟΥ ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Ποῦτα καὶ πόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀνάγκη καὶ ἐπιστημονικῶς καὶ ἔθνικῶς νὰ μελετηθῇ καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ὁ βίος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι γνωστὸν καὶ πανθομολογούμενον, ὥστε δὲν ὑπάρχει λόγος ἐνταῦθα ἐκ νέου νὰ τονισθῇ. Τὸ πρᾶγμα ἔχει κατανοηθῇ πρὸ καιροῦ καὶ τὸ ἔργον τῆς περισυλλογῆς τῶν γλωσσικῶν καὶ λαογραφικῶν μνημείων ἔχει ἤδη ἀρχίσαι ἐν Ἑλλάδι πρὸ ἐτῶν πολλῶν ὑπὸ τὴν πρωτοβουλίαν διαφόρων ὀνομαστῶν συλλόγων καὶ ἐταιρειῶν, ὅπως τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, τοῦ Παρνασσοῦ, τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας, τῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας, τοῦ γραφείου τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ καὶ συνετελεσθήσαν ἀναντιρρότως πολλά. Ἀλλὰ μὲ ὅλον τὸν ὄγκον τῆς συντελεσθείσης συλλεκτικῆς ἐργασίας δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἔχει μελετηθῇ ἐπαρκῶς ὁ ἑλληνικὸς λαὸς καὶ ὅτι τὸ φερόμενον εἰς τὸ στόμα καὶ τὸν βίον του γλωσσικὸν καὶ λαογραφικὸν ὕλικὸν ἐγνώσθη τελείως καὶ ἐξηγηλήθη. Τοῦναντίον ὁλόκληροι ἐπαρχίαι τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶναι ἀτελέστατα γνωσταὶ ἢ καὶ ἐντελῶς ἄγνωστοι, περὶ οὐδεμιᾶς δὲ σχεδὸν δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἐπαρκῶς ἐμελετήθη. Ἰδίως ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη ἐλάχιστον κατέχουν τόπον εἰς τὰ μελετηθέντα, ἐπαρχίαι δὲ ὁλόκληραι, ὅπως ἡ ἐπαρ-

χία Ξάνθης καὶ Μαρωνείας, ἡ ἐπαρχία Διδυμοτείχου, αἱ ἐπαρχίαι Δράμας καὶ Σερρών καὶ Κοζάνης, ἡ Χαλκιδική σχεδὸν ὁλόκληρος ἀγνοοῦνται ἢ ἀπὸ σποραδικὰς μόνον καὶ ἐντελῶς ἀνεπαρκεῖς πληροφορίας εἶναι γνωσταί. Πρὸς πληρωσιν τοῦ κενοῦ τούτου ὁ σύλλογος τῶν Μακεδονικῶν Μελετῶν ἀπεφάσισε νὰ θέσῃ ὡς ἓνα τῶν πρωτίστων αὐτοῦ σκοπῶν τὴν περισυλλογὴν τοῦ λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ ὕλικου τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν σλαυοφώνων κατοίκων αὐτῆς.

Ἄλλ' ἡ Μακεδονία σήμερον καὶ ἡ Θράκη δὲν κατοικοῦνται πλέον ἀπὸ τοὺς ἰθαγενεῖς μόνον κατοίκους. Ἡ ἐθνικὴ συμφορὰ συνεκέντρωσεν εἰς αὐτὰς ὁλόκληρον σχεδὸν τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Ἀ. Θράκης καὶ Βουλγαρίας, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τοῦ Πόντου καὶ τοῦ Καυκάσου ἀκόμη, ὁ ὁποῖος θ' ἀποτελέσῃ μὲ τοὺς ἰθαγενεῖς τὸν μέλλοντα Μακεδονικὸν καὶ Θρακικὸν πληθυσμόν, καὶ ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἐλάχιστα εἶναι εἰς τὴν ἐπιστήμην γνωστός. Παρουσιάζεται λοιπὸν εὐκαιρία ὅπως καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς οὗτος ὁ προσφυγικὸς μελετηθῇ καὶ μάλιστα ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα, πρὶν ἢ συγχώνευσις πρὸς τε τοὺς ἐντοπίους καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ ἡ συχνότερα ἐπικοινωνία πρὸς τὰ μεγαλύτερα κέντρα ἰσοπεδώσῃ τοὺς πάντας καὶ ἐξαλείψῃ καὶ ἐξαφανίσῃ πᾶν ἵχνος ἀρχαίας γλωσσικῆς καὶ λαογραφικῆς κληρονομίας καὶ ἰδιορουθμίας, τὴν ὁποίαν συναπεκόμισαν μεθ' ἑαυτῶν ἐκ τῆς μακρονῆς καὶ ἀποκέντρου πατριδος τῶν προσφεύγοντες εἰς τὴν Μακεδονικὴν καὶ Θρακικὴν γῆν.

Ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ ἡ μελέτη τῶν διαφορῶν ἐν Μακεδονία συγκεντρωθέντων ἑλληνικῶν φύλων καθὼς πρέπει, καὶ νὰ καταστῇ χρήσιμος εἰς τὴν ἐπιστήμην, εἶναι ἀνάγκη οἱ συλλογεῖς νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τῶν ὁδηγίας σαφεῖς καὶ ἐπιστημονικάς, αἱ ὁποῖαι νὰ καθοδηγοῦν αὐτοὺς ὄχι μόνον εἰς τὸ τί θὰ συλλέξουν, ἀλλὰ καὶ πῶς καὶ ὑπὸ ποίους ὁρους θὰ τὸ συλλέξουν καὶ πῶς θὰ τὸ καταγράψουν, καὶ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν αὐστηρῶς. Πρὸς τὸν σκοπὸν δ' ἀκριβῶς τοῦτον συνεγράφησαν καὶ αἱ ἀκόλουθοι ὁδηγαί. Εἰς αὐτὰς ὁ συλλογεὺς θὰ εὕρῃ πρῶτον τὸ τί πρέπει νὰ συλλέξῃ, δεύτερον πῶς θὰ τὸ συλλέξῃ, τρίτον πῶς τὸ συλλεγόμενον θὰ καταγράψῃ καὶ τέταρτον τί ἄλλο πρέπει νὰ προσέξῃ καὶ ποίας προσθέτους πληροφορίας εἶναι ἀπαραίτητον νὰ παράσῃ.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ Ο ΣΥΛΛΟΓΕΥΣ ΝΑ ΣΥΛΛΕΞΗ

Α'. ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΥΛΙΚΟΝ

α. Μνημεῖα τοῦ λόγου.

1. **Ἄσματα :** 1) Ἑργατικά (κοπηλατικά, μυλικά, τοῦ θέρου, τοῦ ἀλώνισματος, τοῦ δρόμου κ.τ.τ.) τὰ ὁποῖα ἄδονται εἰς διαφόρους ἐργασίας διὰ νὰ κανονίζουν τὸν ρυθμὸν τῆς κινήσεως τῶν ἐργαζομένων ἢ ἀπλῶς νὰ ἀνακουρίζουσιν αὐτοὺς. 2) συναφῇ πρὸς ἐορτὰς καὶ ἔθιμα, ὅπως εἶναι τὰ κάλαντα, τὰ βαίτικα, τὰ χελιδονίσματα τῆς 1ης Μαρτίου, τοῦ Μαΐου, τῆς περπερούνας ἐν καιρῷ ἀνομβρίας, τοῦ Πάσχα, τῆς κούνιας, τοῦ κλήδονα κτλ. 3) Παιδικὰ δηλ. τὰ πρὸς παιδία ἢ ὑπὸ παιδίων ἠδόμενα, ὅπως εἶναι τὰ νανουρίσματα καὶ τὰ ταχταρίσματα, διάφοροι παιδικοὶ στίχοι διὰ ζῶα, τετράποδα, πτηνὰ, ἰχθεῖς καὶ ἔντομα, διὰ διάφορα μετεωρολογικὰ φαινόμενα, δι' ἐορτὰς, εἰς διάφορα παιγνίδια κτλ. 4) Ἑρωτικά. 5) Γαμήλια. 6) Τῆς ξενιτειᾶς. 7) Μοιρολόγια. 8) Κλέφτικα. 9) Ἱστορικά ἐν γένει. 10) Σατυρικά. 11) Γνωμικά. 12) Περιστατικά. 13) Θρησκευτικά. 14) Διηγηματικά δηλ. ἀκριτικά, πλαστὰ ἢ παραλογίαι. 15) Ρίμες. 16) Δραματικά παίγνια καὶ δραματικαὶ παραστάσεις ἰδίως κατὰ τὰς Ἀπόκρως.

2. **Ἐπῳδαί :** ἑορκία, γητέματα κτλ.

3. **Ἐθχαί κατάροι, δρκοι, ἀφορισμοί, ἀναθέματα, ἀπευχχαί καὶ ἀποτροπαί, προπόμες, χαιρετισμοί, ὕβρεις καὶ βλασφημίαι.**

4. **Παραδόσεις,** ἥτοι διηγήσεις μυθώδεις, πιστευόμεναι ὡς ἀληθεῖς, ἀναφερόμεναι δὲ εἰς τόπους ἢ πρόσωπα, εἰς οὐράνια σώματα εἰς τὰ μετεωρολογικὰ φαινόμενα, εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τοὺς ἁγίους, εἰς δαιμόνια καὶ εἰς ἄλλα φανταστικά ὄντα, ὅπως στοιχεῖα, νεραῖδες, καλλικαντζάρους, βρικόλακας κτλ.

5. **Ἐθιράπελοι διηγήσεις,** ἥτοι διηγήσεις τῶν ὁποίων σκοπὸς εἶναι τὸ σκῶμμα καὶ ὁ γέλως. Εἰς τὰς τὰς διηγήσεις αὐτὰς περιλαμβάνονται καὶ τὰ περιπαίγματα, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ χωρικοὶ περιπαίζουν τοὺς κατοίκους γειτονικῶν χωρίων, π. γ. πῶς ἔφαγαν τὸ γάϊδαρο ἀντὶ λαγωῦ κ.τ.τ.

6. **Μῦθοι,** ἥτοι διηγήσεις τῶν ὁποίων ὁ σκοπός, ὅπως καὶ τῶν παροιμιῶν, εἶναι διδακτικός. Τοιοῦτοι κατ' ἐξοχὴν εἶναι οἱ μῦθοι

τῶν ζῳῶν, τῶν ὁποίων κλασσικὸν παράδειγμα εἶναι οἱ μῦθοι τοῦ Αἰσώπου.

7. Παραμύθια, ἤτοι διηγήσεις μυθώδεις, τῶν ὁποίων σκοπὸς εἶναι ἡ τέρεψις τοῦ ἀκροατοῦ, χωρὶς καὶ νὰ πιστεῖωνται ὡς ἀληθεῖς.

8. Παραοίμια, εἰς ταύτας ἀπαραίτητον εἶναι νὰ σημειώνεται ἡ ἐρμηνεία τῶν καὶ ἡ περίστασις κατὰ τὴν ὁποίαν λέγονται. *Ἐπειδὴ δὲ συχνὰ προέρχονται ἀπὸ μύθους πρέπει νὰ σημειώνεται καὶ ὁ μῦθος ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκάστη προέρχεται.

**9. Αἰνίγματα, λογοπαίγνια, ἀριθμητικὰ προβλήματα, γλωσσόδε-
ται** καὶ πᾶσα ἐν γένει πνευματικὴ παιδιὰ.

10. Ἐκ τοῦ γλωσσικοῦ θησαυροῦ 1) Τὰ βαπτιστικὰ ὀνόματα, ὅπως λέγονται κατὰ τὴν βάπτισιν καὶ ὅπως λέγονται συνήθως καὶ ὅπως ὑποκορίζονται π. χ. Παντελεήμων, Παντελῆς, Παντίος, Παντελάκης, κτλ. 2) Τὰ οἰκογενειακὰ ἢ ἐπώνυμα, εἰ δυνατόν μετὰ τῆς ἐρμηνείας τῶν. 3) Τὰ παρωνύμια ἢ παρατσούκλια ἐφ' ὅσον δὲν ἔγιναν οἰκογενειακά. Διότι πολλὰ ἐκ τούτων γίνονται συνήθως καὶ οἰκογενειακά. 4) Τὰ τοπωνύμια, δηλ. τὰ ὀνόματα ὅχι μόνον τῶν χωρίων ἀλλὰ καὶ τῶν περὶ τὸ χωρίον τόπων, δασῶν, κορυφῶν, βράχων, ποταμῶν, ἀγρῶν, ἐκκλησιῶν κτλ. μετὰ τῆς ἐρμηνείας τῶν, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν καὶ τῶν σχετικῶν πρὸς τὰ αὐτὰ παραδόσεων. 5) ὀνόματα τῶν ὁρῶν τοῦ ἔτους, οἷον Ἀνοιξή, Χρυσόπωρ, Στὰ σταφύλια, Στὰ κεράσια κτλ. 6) ὀνόματα μηνῶν π. χ. Ἀλωνιστής, θεριστής κττ. 7) ὀνόματα ἡμερῶν, καθὼς Κλειδοχρονιά, Δρίμες, Μέρεις τῆς γριῆς, Τσαγκαροδευτέρα κττ. 8) Λέξεις καὶ φράσεις δηλοῦσαι διαιρέσεις τοῦ ἡμερονυκτίου, καθὼς Σταλιστό, ἡ ὥρα ποῦ σταλιίζουν τὰ ζῶα, Εἰστολισμός, Σκληρός, Ὁρχ ποῦ σημαίνει ὁ παπᾶς, Χαράματα, Εἡμερώματα, Ἄμα σκᾶση ἡ Πούλια, Ὁ ἡλιος πῆγε τρία καλῶν κττ. 9) ὀνόματα προσωπικά, διδόμενα εἰς ζῶα, σκεύη, οἰκῆσεις, πλοῖα, λέμβους, ὅπλα κττ. 10) Παρωνύμια ζῳῶν, ὅπως Κυρὰ Μυρὶν ἢ ἀλεπού, Κυρ Νίκος ὁ λύκος κττ. 11) ὀνόματα ζῳῶν καὶ φυτῶν, τὰ ὁποῖα ὑπερβαίνουν κάποιαν παράδοσιν ἢ δοξασίαν ἢ δεισιδαιμονίαν ἢ ἔθιμον ὅπως π. χ. στυράχκαθρο, νεκρίδω-
χορτο, ἱτεκνὸς χορτο, σπληνοχόρταρο, χέρι τῆς Πηνελόπιδος κτλ. Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ σημειώνεται καὶ ἡ παράδοσις ἢ δοξασία ἢ δεισιδαιμονία ἢ τὸ ἔθιμον, πρὸς τὸ ὁποῖον σχετίζονται. Ἐπίσης εἰ δυνατόν νὰ δίδεται καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν ὄνομα. 12) ὀνόματα ἀγγείων, σκευῶν, ὀργάνων καὶ ἐργαλείων, λέξεις ἰδιάζουσαι εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα, καθὼς καὶ εἰς δια-

φόρους βίους, γεωργικόν, ποιμενικόν, ναυτικόν κτλ. 13) ἐπιφθέγματα, διὰ τῶν ὁποίων ἐλαύνουν τὰ ζῶα 14) ἐπιφθέγματα ἐργατικά, ναυτικά κτλ. διὰ τῶν ὁποίων οἱ ἐργάται, οἱ ναῦται κτλ. συνοδεύουν τὴν βαρεῖαν ἐργασίαν των π. χ. ἔγχε μόλα, ἔγχε λίσσ, ὥπ κτλ. 15) Συνθηματικαὶ γλῶσσαι ἐπαγγελμάτων, κορακίστικα κ.τ.λ.

β'. Κατὰ παράδοσιν πράξεις ἢ ἐνέργειαι

1. **Κατοικία.** Ὁ οἶκος. Μέρη τοῦ οἴκου καὶ χρῆσις αὐτῶν, σκευὴ καὶ ἐπιπλα. Ἰδιόρρυθμοι οἰκήσεις π. χ. ποιμενικαὶ καλύβαι, λαξευταὶ εἰς βράχους κατοικίαι, πασσαλόκτιστοι οἰκήσεις εἰς λίμνας κτλ. Πᾶσαν περιγραφὴν δέον νὰ συνοδεύῃ καὶ εἰκὼν. Εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ οἴκου πλὴν τῆς εἰκόνος καὶ κάτοψις δηλ. τὸ σχέδιον τῆς θεμελιώσεως καὶ διαιρέσεως τοῦ οἴκου μὲ τὰς διαστάσεις του.

2. **Τροφή.** Μὲ τί τρέφεται συνήθως ὁ λαός, καὶ πῶς παρασκευάζει καὶ ὀνομάζει τὰ φαγητά του. Φαγητὰ ὠρισμένα δι' ὠρισμένας ἡμέρας, καθὼς χριστόψωμα, κόκκινα αὐγά, λαμπριάτικες κουλούρες, μελομακάρονα ἢ φοινίκια κττ. Ἀποχὴ ἀπὸ ὠρισμένων φαγητῶν καθ' ὠρισμένας ἡμέρας (ἐκτὸς ἐννοεῖται τῶν θρησκευτικῶν νηστειῶν) ἢ δι' ὠρισμένα ἄτομα καθὼς π. χ. εἶναι ἡ ἀπαγόρευσις τῆς βρώσεως ὀφθαλμοῦ ζῴου εἰς τὸν ἔχοντα ἓνα μόνον ἀδελφόν. Δοξασίαι περὶ τῆς ἐνεργείας διαφόρων τροφῶν ἐπὶ τοῦ τρώγοντος αὐτά, ὅπως π. χ. ὅτι ὁ τρώγων γλῶσσαν γίνεται εὐφραδής, ὁ τρώγων μυαλὸ πετεινοῦ γίνεται κοκορόμυαλος κττ. Τροφαὶ τρωγόμεναι πρὸς ἀποτροπὴν διαφόρων νόσων ἢ ἄλλων κακῶν. Καὶ ἐδῶ ὅπου εἶναι ἀνάγκη ἰδίως εἰς τὰ πλακούντια καὶ κουλούρια δέον νὰ δίδεται ἡ εἰκὼν καὶ τὸ ὄνομα.

3. **Ἐνδύματα, κόμμωσις, καλλωπισμός.** Ἀπαραίτητος καὶ ἐνταῦθα πλὴν τῆς περιγραφῆς ἡ εἰκὼν καὶ τὸ λαϊκὸν ὄνομα.

4. **Κοινωνικὴ ὁργάνωσις.** Πῶς ἐδιοικοῦντο αἱ κοινότητες καὶ πῶς ἐγίνετο ἡ διαχείρισις τῆς κοινοτικῆς περιουσίας. Ἐθιμα δεικνύοντα τὸν μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν σύνδεσμον καὶ τὴν κατὰ γένη ἢ πατριᾶς διαίρεσιν τοῦ χωρίου, ὅπως εἶναι κοινὰ δεῖπνα κατὰ ὠρισμένας ἑορτάς, κοινὸς προστάτης ἅγιος καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Κοινωνικαὶ σχέσεις καὶ κοινωνικὴ ἐθιμοτυπία (οἰκογενειακαὶ ἑορταί, ἐπισκέψεις, συμπόσια, δῶρα κτλ.). Φιλοξενία, ὁ βίος εἰς τὴν ξενιτειάν. Ποία εἶναι ἡ θέσις τῆς γυναικὸς εἰς τὴν κοινωνίαν ἐν γένει καὶ τὴν οἰκίαν ἀπέναντι τοῦ ἀνδρός, τῆς πενθερᾶς καὶ τῶν τέκνων της. Ποῖαι αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ ποῖα τὰ καθήκοντα

καὶ τὰ δικαιώματα ἐκάστου. Ἰδιαίτεραι κοινωνίαι ὅπως εἶναι ἡ ἀδελφοποιία καὶ οἱ ἀδελφοποιτοί, ἡ κοινωνία τῶν κλεφτῶν καὶ τῶν ληστῶν μὲ τὰ ἰδιαίτερά της νόμιμα καὶ ἔθιμα. Σχέσεις ἐργοδοτῶν πρὸς τοὺς ἐργάτας, ὑπηρετῶν πρὸς τοὺς κυρίους, τρόπος προσλήψεως αὐτῶν, ἀμοιβαὶ καὶ δικαιώματα αὐτῶν καὶ πᾶν σχετικόν.

5. **Τὸ παιδίον.** Ἔθιμα, δοξασίαι, δεισιδαιμονίαι κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνην, τὴν γέννησιν καὶ τὴν λοχείαν. Αἱ διὰ τὰ νεογνά φροντίδες, τρόπος περιποιήσεως αὐτῶν καὶ διατροφῆς. Τὰ ἔκθετα. Δοξασίαι περὶ ἀντικαταστάσεως τῶν παιδίων ὑπὸ νεραῖδων διὰ τῶν ἰδίων παιδίων καὶ τὰ σχετικὰ ἔθιμα (ἔκθεσις εἰς τρίστρατο ἢ εἰς τὴν ἐκκλησίαν κτλ.) Ἔθιμα σχετικὰ πρὸς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς τοῦ νεογνοῦ, ὅταν συνήθως τὰ τέκνα τῆς οἰκογενείας ἀποθνήσκουν, π. χ. εἰκονικὴ πώλησις, ἔκθεσις ὅπως ὁ πρῶτος εὐδρὼν τὸ βαπτίσμῳ κ.τ.τ. Τὰ κατὰ τὴν βάπτισιν. Ὁ νουνὸς καὶ τὰ καθήκοντά του. Σχέσεις νουνοῦ καὶ βαπτιστικοῦ. Ἀνατροφή τῶν παιδίων, σχολεῖον καὶ σχολικὰ ἔθιμα, ἐπαγγελματικὴ μαθητείας (μουῦστοι, τσιράκια, καλφᾶδες) καὶ σχέσεις μεταξὺ μαθητευομένου καὶ μαστορα. Παιδικὴ γλῶσσα.

6. **Γάμος** καὶ γαμήλια ἔθιμα καὶ ἕσματα. Ἡ παρατήρησις δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται μόνον εἰς τὰ σποινδαιότερα ἀλλὰ νὰ εἰσδύῃ καὶ εἰς τὰς πλεον ἁσημάντους λεπτομερείας.

7. **Θάνατος** καὶ ἔθιμα κατ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἐκψύξεως μέχρι τῆς κηδείας. Κηδεῖα, τάφοι καὶ ἐπιγραφαί, μνημόσυνα, πένθος.

8. **Βίος.** 1) Ποιμενικὸς βίος. Ἡ ζωὴ ἐν γένει τῶν ποιμένων, ἡ ἐνδυμασία των, ἡ τροφή των, ἡ κατοικία των, καὶ τὰ ἔπιπλα καὶ σκεύη των, τὸ ἔργον των καὶ κάθε ἔθιμον σχετικὸν πρὸς αὐτό. Ἰδιαίτερος προσοχῆς ἄξιοι εἶναι οἱ νομάδες (Σαρακατσαναῖοι κτλ.) 2) Γεωργικὸς βίος ἐν γένει καὶ ἰδιαίτερος τὰ πρὸς τὴν σποράν, τὸν θερισμόν, τὸν τρυγητὸν κτλ. σχετιζόμενα ἔθιμα. Γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ σκεύη μετὰ τῶν εἰκόνων καὶ ὀνομάτων αὐτῶν. 3) Κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον στρατιωτικὸς βίος, ναυτικὸς, ἀλιευτικὸς, κυνηγετικὸς μὲ τὰ συναφῆ των ἔθιμα. Βιομηχανία καὶ βιοτεχνικὰ ἐπιτηδεύματα οἷον κλωστικὴ, ὕφαντικὴ, σχοινοπλεκτικὴ, ραπτικὴ κτλ. Μεταλλευταί. Γυναικεῖα ἔργα καὶ ἐπιτηδεύματα, ὕφαντικὴ, ραπτικὴ κτλ. Ἀπαραίτητοι αἱ εἰκόνες τῶν σχετικῶν ὀργάνων καὶ ἐργαλείων.

9. **Δίκαιον.** Ἰδέαι τοῦ λαοῦ περὶ δικαίου καὶ νομικῶν σχέσεων,

Τοπικαὶ συνήθειαι τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ κληρονομικοῦ δικαίου, προκοσύμφωνα. Υἱοθεσία καὶ σχετικὰ ἔθιμα. Ἀποκλήρωσις. Ἔθιμα κατὰ τὴν σύναψιν ἢ ἐκτέλεσιν συμβάσεων, *χειραψίαι* κτλ. Ἀρχαιοτρόπα ἔθιμα πρὸς βεβαίωσιν νομικῆς καταστάσεως, ὡς τῆς πτωχεύσεως. Σημεῖα κυριότητος, καθὼς χαράγματα καὶ σφραγίδες εἰς τὰ ζῶα, σημεῖα διὰ χρώματος κτλ. Ἐγγραφα πιστοποιοῦντα συμβάσεις. Ποιναί, ὅπως κούρεμα, διαπόμπευσις διὰ τῶν ὁδῶν ἐπὶ ὄνου, δαρμοὶ δημοσίᾳ κτλ. καθὼς καὶ σχολικαὶ ποιναί. Λαϊκὰ δικαστήρια.

10. **Λατρεία.** Δημῶδεις δοξασίαι περὶ θεοῦ καὶ ἁγίων καὶ περὶ τῆς ἐπενεργείας αὐτῶν εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Ἐπικλήσεις καὶ ἐπίθετα ἁγίων. Θαύματα καὶ θαυμάσιαι θεραπείαι. Τρόπος ἀπεικονίσεως αὐτῶν καὶ σύμβολα. Ἐγκοίμησις εἰς τὰς ἐκκλησίας. Ἀγιάσματα. Θυσίαι ζώων καὶ προσφοραὶ καθ' ὅρισμένας ἢ μὴ ἡμέρας, οἷον προσφοραὶ ἀνθέων, καρπῶν κτλ. Ἀπαρχαί, δηλονότι προσφοραὶ πρωτοφανησίμων, οἷον σταφυλῶν κτλ. Προσφοραὶ εἰς δένδρα, προσφοραὶ εἰς νεαρίδας καὶ ἐξωτικά ἀποτιθέμεναι ἐν καιρῷ ἡμέρας ἢ νυκτὸς εἰς ὁρισμένους τόπους ἢ εἰς τὰ τρίστρατα (δεῖπνα Ἐκάτης) κτλ.

Εὐχαὶ καὶ ἀναθήματα οἷα τὰ καλούμενα τάματα, ἀναρτήσεις εἰς εἰκόνας ἀργυρῶν ὁμοιωμάτων χειρῶν, ποδῶν, ὀφθαλμῶν κτλ. Πομπαί. Πανηγύρεις. Ἑορταὶ μέ τὰ ἰδιάζοντα αὐτῶν ἔθιμα, οἷα τὰ τοῦ δωδεκαημέρου, τῶν Ἀπόκρεων, τοῦ Πάσχα κτλ. Ἑορταὶ μὴ ὁρισμέναι ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, οἷα ἡ πρώτη Μαΐου, καὶ ἔθιμα κατ' αὐτάς. Ἑορτὴ τῶν θερινῶν τροπῶν τοῦ ἡλίου (τ' αἶψα Γιαννιοῦ τοῦ Λιοτροπιοῦ, ἢ τοῦ Ρηγανᾶ), πυραὶ κατ' αὐτάς, κλήδονας καὶ ἄλλα συναφῇ ἔθιμα. Πυραὶ κατ' ἄλλας ἡμέρας ὅπως κατὰ τὰ Θεοφάνεια, τὸ Πάσχα (Ἰούδας), τὴν ἐβδομάδα τῆς τυροφάγου, τοῦ ἁγίου Ἡλίου, τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Αὐγούστου. Λύχνοι ἀκοίμητοι, παρασκευὴ καινούργιου φωτὸς καὶ καινούργιας φωτιᾶς διὰ προστριβῆς ξύλων. Ὁργιαστικὴ λατρεία, οἷα τὰ θρακικὰ ἀναστενάρια, οἱ καλόγηροι, τὰ ρουγκατσάρια κτλ. Καθαρμοί.

11. **Δημῶδης φιλοσοφία.** Δοξασίαι περὶ ψυχῆς ζῶντος τοῦ ἀνθρώπου καὶ μετὰ θάνατον, οἷον φύσις τῆς ψυχῆς, ἔξοδος αὐτῆς κατὰ τὰ ὄνειρα καὶ ἐπάνοδος αὐτῆς, ἔξοδος τῆς ψυχῆς τῶν μάγων καὶ μαγισσῶν, θέσις τῆς ψυχῆς εἰς τὸ σῶμα, μετατόπισις αὐτῆς εἰς ὁρισμένας περιστάσεις καὶ μαγικαὶ ἐνέργειαι πρὸς ἐπάνοδον αὐτῆς εἰς τὴν θέσιν τῆς, ἔξοδος τῆς ψυχῆς κατὰ τὸν θάνατον, χαροπάλεμα, καὶ

τίχαι αὐτῆς, περιπόλησις αὐτῆς ἐπὶ τριήμερον περὶ τὸν οἶκον, ἀνοδος πρὸς τὸν οὐρανόν, τελώνια, κρίσις, παραδείσος, κόλασις κτλ. Διάφοροι φυσιολογικαὶ δοξασίαι περὶ τῶν διαφόρων ὁργάνων καὶ συστατικῶν τοῦ σώματος καὶ ἐνέργειαι σύμφωναί πρὸς τὰς δοξασίας ταύτας.

12. **Ἀημώδης ἱατρική.** Ἱατροσόφια. Ἱατροὶ καὶ ἰατρῶναι, σχέσεις αὐτῶν πρὸς τὰς κοινότητας καὶ ἀμοιβαί αὐτῶν. Ὀνόματα καὶ χαρακτηρισμοὶ ἀσθενειῶν, δοξασίαι περὶ τῆς φύσεως καὶ προελεύσεως αὐτῶν· ἀσθένειαι ἀνυπόκριτι, οἷον λύσιμος τοῦ ἀφαλοῦ κτλ. Λαϊκά βότανα καὶ τρόπος συλλογῆς αὐτῶν. Θεραπευτικαὶ ἐνέργειαι μελῶν, οἷον δέρματος, τριχῶν, ὀνύχων ζώων ἢ ἀνθρώπων. Θεραπευτικὴ δύναμις μετάλλων καὶ λίθων. Σκευασία φαρμάκων. Διάφοροι τρόποι θεραπείας, διὰ φαρμάκων, διὰ χειρουργικῶν ἐπεμβάσεων, διὰ μαγικῶν μέσων· θεραπεία κατὰ τὸ ὅμοιον ἢ ἀνάλογον· θεραπεία κατὰ τὸ δόγμα ὃ τρώσας καὶ ἰάσεται· θεραπεία νόσων ἀνυπόκριτων, οἷον γύρισμα τοῦ ἀφαλοῦ, σήκωμα τῶν νεφρῶν, ἐπαναφορὰ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν τόπον τῆς κτλ. Χειρουργικὴ, θεραπεία καταγμάτων, διατρήσεις κτλ. Κτηνιατρική· ἀσθένειαι κτηνῶν καὶ θεραπεία αὐτῶν.

13). **Μαντική.** Εἶδη μαντικῆς διάφορα : Κληδόνες, ἀπαντήματα, οἰωνοί, ὄνειρα, μαντικὴ δι' ὁργάνων (ὠμοπλάτοσκοπία, πυρομαντεία, μολυβδομαντεία, αὐγομαντεία, κλειδομαντεία, κοσκινομαντεία, λεκαγομαντεία, χειρομαντεία, χαρτομαντεία κτλ.). Ἔθιμα μαντικά καθ' ὅρισμένας ἡμέρας καὶ περιστάσεις, ὅπως κατὰ τὴν Πρωτοχρονιάν, τὰς Ἀπόκριας, τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τῆς 24 Ἰουνίου, τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου κτλ.

14). **Ἀστρολογία.** Πίστις ἐπὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν οὐρανίων σωμάτων ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ζώδια. Ἀποφράδες ἡμέραι, μερομήνια, δρίμες. Δοξασίαι περὶ ἀριθμῶν, οἷον τοῦ 3, τοῦ 7, τοῦ 12 κτλ. Μετεωρολογικαὶ δοξασίαι καὶ μετεωρολογικαὶ παρατηρήσεις κατὰ τόπους, προγνώσεις τοῦ καιροῦ.

15). **Μαγεία.** Μάγοι καὶ μάγισσαι, μαθητεία αὐτῶν, ιδιότητες, ἀμοιβαί, θέσις ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Μαγικά βιβλία (σολωμονικά), σκευὴ καὶ ὄργανα. Μαγικαὶ πράξεις. Πίστις εἰς δαίμονας καὶ ἀγγέλους ἐφόρους τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ὥρῶν τοῦ ἡμερομηνικίου καὶ ἐπὶ κλησις αὐτῶν διὰ μαγικὰς ἐνεργείας. Ἐξορκισμοί. Φίλτρα, μαγικοὶ κόμβοι, καρφώματα, καταδέσμοι. Στοιχείωσις οἰκοδομῶν.

16). **Μαγικὰ καὶ δεσιδαίμονες συνήθειαι πρὸς ἀποτροπὴν**

ἢ **ἀποφυγὴν κακῶν καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν**. Περίαιπτα (χαῖμα-
λιά, φυλαχτά), προβασκάνια, δίωξις ἀσθενειῶν διὰ μαγικῶν μέ-
σων, οἶον διὰ κατορύξεως, δι' ἐγκαταλείψεως ὑπὸ τοῦ ἀσθενοῦς ἐν
τόπῳ τινί (πέραςμα ἀπὸ δένδρου, δέσιμο κουρελιοῦ ἀπὸ τὰ ροῦχα τοῦ
ἀρρώστου εἰς διάφορα μέρη, πέραςμα ἀπὸ ὑπόγειον ὁπὴν κτλ.). Δεισι-
δαίμονιαι κατ' ἀναλογίαν, ὁμοιότητα, διαφορὰν ἢ ἀντίθεσιν. Μάγι-
καὶ συνήθειαι ἐν ἀνομβρία (περπερόννα, κατακλυσμοί, μαγικαὶ πρά-
ξεις πρὸς πρόκλησιν βροχῆς κτλ.)

17). **Παιδικὰ καὶ ἀθλητικὰ ἀγωνίσματα** μὲ τὰς δημῳδους ὀνο-
μασίας καὶ πλήρη περιγραφὴν αὐτῶν καὶ τὰς σχετικὰς εἰκόνας.

18). **Χοροὶ καὶ μουσικὴ αὐτῶν**. Μιμική, νεύματα, χειρονομίαι
μετὰ τῆς ὀνομασίας καὶ τῆς ἐρμηνείας τῆς σημασίας αὐτῶν.

19). **Μουσικὴ καὶ μουσικὰ ὄργανα**.

20). **Καλλιτεχνία**. Ξυλογλυφία, ποικιλική (ἐνδυμάτων, ἐπί-
πλων, ὀργάνων, οἰκοδομῶν), αἰσθητικὴ τῶν χρωμάτων καὶ τῶν
σχημάτων.

Β'. ΓΛΩΣΣΙΚΟΝ ΥΛΙΚΟΝ

α.) Λέξεις καὶ φράσεις συναφεῖς πρὸς τὸν βίον τοῦ ἑλληνι-
κοῦ λαοῦ.

Αἱ πλεῖστοι τῶν λέξεων καὶ τῶν φράσεων τούτων εἶναι συνημ-
μέναι πρὸς τὸ λαογραφικὸν ὑλικὸν καὶ συλλέγονται ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ.
Διότι ὁ περιγράφων π. χ. ἔθιμόν τι ἢ λαϊκὸν ἔργον ἢ ἐπάγγελμα ἢ
ἐνδύματα ἢ κατοικίαν ἢ σκευή καὶ ἔπιπλα ἢ βιοτεχνικὸν ἐπάγγελμα ἢ
χορὸν ἢ μουσικὴν ἢ ἀσθένειαν ἢ μαγικὴν πράξιν κτλ. κτλ. κατ' ἀνάγκην
θὰ ἀναφέρῃ καὶ πρέπει νὰ ἀναφέρῃ φράσεις, τὰς συναφεῖς πρὸς
ταῦτα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ συλλογὴ τοῦ λαογραφικοῦ ὑλικοῦ
ἀποβαίνει ταυτοχρόνως καὶ συλλογὴ γλωσσικοῦ ὑλικοῦ.

β'.) Ἄλλαι λέξεις συναφεῖς πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν πε-
ριβάλλοντα αὐτὸν φυσικὸν κόσμον.

1. **Ὁ ἄνθρωπος καθ' ἑαυτόν**. Ὀνοματολογία τῶν μελῶν τοῦ
ἀνθρωπίνου σώματος καὶ τῶν ὑποδιαίρέσεων αὐτῶν, τοῦ σχήματος,
τοῦ χρώματος καὶ τῶν ιδιοτήτων αὐτῶν. Ὀνόματα φυσικῶν καὶ ψυ-
χικῶν τοῦ ἀνθρώπου ιδιοτήτων καὶ ἐνεργειῶν.

2. **Φυσικὸς κόσμος** 1) Τὰ ὀνόματα τῶν ζώων ἐν γένει, θηλα-
στικῶν, πτηνῶν, ἐρπειτῶν, ἐντόμων, ἰχθύων, μαλακίων, ὀστράκων

καὶ τῶν ὀργάνων καὶ ιδιοτήτων αὐτῶν. 2) Τὰ ὀνόματα τῶν δένδρων· θάμνων, χόρτων, λαχάνων, μυκήτων, θαλασσίων φυτῶν καὶ τῶν μερῶν καὶ τῶν ιδιοτήτων αὐτῶν. 3) Τὰ ὀνόματα τῶν χωμάτων, τῶν πετρῶν, τῶν ὀρυκτῶν ἐν γένει μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν σχημάτων καὶ τῶν ιδιοτήτων αὐτῶν. 4) Τὰ ὀνόματα τῶν σχηματισμῶν τοῦ ἐδάφους, ὁρέων, λόφων, πεδιάδων κτλ. οἶον κάμπος, ρίζωμα, διάσελλο, ζυγός, ἀναπόταμο κτλ. 5) Τὰ ὀνόματα τὰ σχετικὰ μὲ τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον, οἶον ὀνόματα πηγῶν, ρευμάτων, ιδιοτήτων τῶν κυμάτων καὶ τῆς θαλάσσης κτλ.

γ'.) *Λέξεις καὶ φράσεις τῆς καθημερινῆς ὁμιλίας, δι' ὧν ἐκφράζομεν τὰς ἰδέας καὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ ἐν γένει συνεννοούμεθα ἀναμεταξύ μας.*

δ'.) *Γραμματικοὶ τύποι καὶ συντάξεις.*

Ἐπειδὴ αἱ λέξεις εἰς τὴν γλῶσσαν δὲν εἶναι ἅπτι τὸ στερεὸν καὶ ἀμετάβλητον, ἀλλὰ πρὸς δήλωσιν τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν σχέσεων πολλαχῶς μεταβάλλονται καὶ πολυτρόπως συνδυάζονται, εἶναι ἀπαραίτητον πρὸς πλήρη γνῶσιν τοῦ ἰδιώματος ἑνὸς τόπου τὴν καθαρῶς λεξιλογικὴν συλλογὴν νὰ συμπληρώνη καὶ γραμματικὴ συλλογὴ, συλλογὴ δηλ. τῶν διαφορῶν τύπων τῶν λέξεων ἐν τῇ φράσει καθὼς καὶ συλλογὴ διαφορῶν φράσεων χαρακτηριστικῶν τῆς ἐν τῇ φράσει συντάξεως τῶν λέξεων. Πρὸς καθοδήγησιν καὶ διευκόλυνσιν τῶν συλλογῶν παραθέτομεν τὸ κατωτέρω συνοπτικὸν γραμματικὸν διάγραμμα.

Α'. ΤΥΠΙΚΟΝ

Κλίσεις τοῦ ἄρθρου (κυρίως τοῦ πληθυντικοῦ).

Κλίσεις τοῦ ὀνόματος. Ἑκτασις τῆς καταλήξεως—ες, ἄδες, ἦδες : ἀδερφές—ἀδερφᾶδες, χτίστες—χτιστᾶδες, ψεῦτες—ψεῦτηδες. Εὐχρηστοί ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῶν θηλυκῶν καὶ ὑπὸ τίνα τύπον (μελισσῶν, μελισσῶ, μελισσῶνε) ; Εὐχρηστοῦσι τὰ εἰς—ο θηλυκὰ ἐν τῷ πληθυντικῷ καὶ πῶς σχηματίζονται (ἡ ἄμμο—ἄμμουδες) ; Πληθυντικὸς ἀριθμὸς τῶν οὐδετέρων εἰς—ος, τὸ κέρδος—τὰ κέρδη, τὰ πάθη ; Πῶς σχηματίζεται ἡ γενικὴ τῶν εἰς—μα καὶ—α οὐδετέρων ; τοῦ πραγμάτου ἢ τοῦ πραγματιοῦ ; Λέγεται τοῦ γραψίματος ἢ τοῦ γραψιμάτου ἢ πῶς ;

Σχηματισμὸς παραθετικὸς. Ἐν πρώτοις τὰ ἐπίθετα δεόν νὰ ἀναγράφωνται καὶ κατὰ τὰ τρία γένη, ὅπου ὑπάρχουν.

Μονολεκτικὸς σχηματισμὸς παραθετικῶν (κοντύτερος, καλώτατος). Περιφρασῖς—ἐπανάληψις (ψηλὸ ψηλὸ βουνό).—*Επίτασις (κατακόκκινος, ὁλόμανρος, θεότρελλος). Παραθετικά ἐπὶ ἔλαττον (λίγο χειρότερος).

Χρῆσις τῆς ἀπό, παρὰ ἢ τῆς γενικῆς (καλύτερός μου, ἢ κ. ἀπὸ μένα, ἢ κ. παρὰ ἐγὼ) πρὸς δῆλωσιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως.

Λέγεται πού τὸ συγκριτικὸν διὰ τοῦ θετικοῦ καὶ τοῦ ἀκόμῃ (ἀκόμῃ καλὸς=καλύτερος) ἢ ἄλλου ἐπιρρήματος ;

***Ἀριθμητικά.** Κλίσις τοῦ 1, 2, 3, 4, μισός.

Διανεμητικά (ἕνας—ἕνας, συνδυό, συντρεῖς, ἀπὸ ἕνας κτλ.)

Πολλαπλασιαστικά: (Διπλός, τριδιπλός κλπ.)

*Επιτατική χρῆσις τοῦ τρία, πέντε, ἑπτά: Πεντάμορφος, τρισκατάρατος, ἑφτάψυχος.

Τύποι ἀριθμητικοὶ εἰς—αῖρά—άρα—άρι—άριχο (μιά δεκαριά, τριάρι, ἑκατοστάριχο κλπ.)

***Ἀντωνυμῖαι** Προσωπικάι. Αὐτοπαθεῖς (ὁ νεαυτός μου κλπ. τοῦ ἑαυτοῦ μου). Κτητικάι (ὁ ἰδικός μου, ἐμόν, ἐσόν, ἐμέτερον, ἐσέτερον κλπ.). Δεικτικάι (τοῦτος—τοῦος, ἐκεῖνος, αὐτοῦνος, αὐτός). *Αναφορικάι (ὅποιος, ὅτις, ὅτι, ὅσος). *Ερωτηματικάι. *Ἀόριστοι (κανείς, κἀτι, καμπόσος, καθένas κλπ.). Κλίσις ἐκάστης ἀντωνυμίας χωριστά.

Προθέσεις. Τύποι προθέσεων (ἀπὸ—ἀποτὰ κλπ.) καὶ χρῆσις (ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει). Εὐχρηστεῖ ἢ μετὰ (μετὰ σένα); Εὐχρηστεῖ ἢ μὲ μετὰ γενικῆς (μὲ μιᾶς); Εὐχρηστεῖ ἢ πρὸς ;

Στερεότυποι ἐπιρρηματικάι φράσεις πρὸ πάντων μετὰ τῆς ἀπὸ καὶ γενικῆς (ἀπὸ χαράγῃς, ἀπὸ ριζικοῦ, μετὰ χαρᾶς κλπ.)

Ρήματα. Κλίσις τοῦ εἶμαι—ἤμουνα. Κλίσις βαρυτόνων ρημάτων (λ. χ. ράβω). Κλίσις περισπωμένων ἐνεργητικῶν καὶ μέσων (ἀγαπῶ—ἀγαπιέμαι—ειοῦμαι—ειῶμαι). Δεύτερον πρόσωπον—εἰς—ᾧς ἢ—άεις ; (μιλεῖς—μιλᾷς—μιλάεις).

Τὰ κατὰ τὴν αὔξησιν ρημάτων εἴτε ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων εἴτε ἀπὸ φωνήεντος, ἀπλῶν καὶ συνθέτων μὲ τὴν ἀπό, παρὰ, διὰ, κλπ. (ἀγαπῶ—ἀγαποῦσα—ἡγαποῦσα). Σχηματισμὸς ἐν γένει καὶ κλίσις τοῦ παρατατικοῦ.

Συγκοπτόμενα ρήματα (ἀκούω—ἀκούς, κλαίω—κλαῖς).

Μετοχαὶ ἐνεστώτος ἐνεργητικοῦ τύπου καὶ μέσου, παρακειμένους

ἀορίστου (τραγουδώντας, χρειάζόμενος, πηγαινάμενος, φελεσάμενος),

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΙΣ

Ἀκριβὴς καθορισμὸς τῶν ὑποκοριστικῶν καταλήξεων—ποῦλλο, —άκι, —έλλι, —ίδι, —ούδι. —ίτσι, —άλι, —ούδα (κορμάλι, κοριτσιάτσι, πορτούδα κλπ).

Μεγεθυντικαὶ καταλήξεις—ακας (μεθύστακας, ψεύτακας), —ακίας (ἄνδρακίας)—οὔκλα (κεφαλοῦκλα, χερούκλα).

Ὀνόματα νεώτερα εἰς—της τοῦ δρῶντος προσώπου (κουβαλιτής).

Λέγεται παρ' ὑμῖν μερέα. μερεὰ ἢ μερέ;

Παραγωγικαὶ καταλήξεις τῶν θηλυκῶν τῶν ζώων (λαγίνα, ὄνισσα).

Πατρωνυμικά: Σπυρομήλιος—ὁ Σπύρος ὁ υἱὸς τοῦ Μήλιου, Γιωργωθῶμος=ὁ Γιώργος ὁ υἱὸς τοῦ Θώμου κλπ.

Ἀνδρωνυμικά: Γιώργαινα=ἡ γυναῖκα τοῦ Γιώργι, Γιαννοῦ=ἡ γυναῖκα τοῦ Γιάννη, Χρυσικόνουφη=ἡ γυναῖκα τοῦ Χρυσικοῦ κλπ.

Καταλήξεις ἔθνικων. πόλεων, νήσων, περιφερειῶν, χωρίων (Ἄργος—Ἀργίτης, Κίμωλος—Κιμουλιάτης, Δαφνῶνας—Δαφνούσης).

Ἀναζήτησις συνδετικῶν συνθέτων (συκοστάφυλα, μερόνυχτο κλπ).

Δ'. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

Εἶναι συνήφης ἡ παθητικὴ σύνταξις τῶν ρημάτων καὶ πῶς ἐκφράζεται (οἱ πεθαμένοι γλήγορα λησμονειοῦνται;)

Πῶς ἐκφέρεται τὸ ποιητικὸν αἷτιον;

Χρησις τῆς γενικῆς (πάει τοῦ κάμπου, πεθαμένος τῆς δίψας).

Πῶς ἐκφράζεται ἡ δυνητικὴ ἔννοια (αὐτὸ ἐγὼ δὲ θὰ τό'καίνα!);

Πῶς ἐκφέρεται ἡ εὐχή; (νᾶδινε ὁ Θεὸς νά . . . νᾶταν νᾶρ-χουνταν!).

Πῶς ἐκφέρεται ἡ ὑπόθεσις (νᾶχα παρᾶδες θὰ σοῦ δινα, ἀνισωστά κ' ἐπήγαينه . . .);

Διὰ τίνων μορίων ἐκφράζεται ἡ ἀμφιβολία, ἀπορία κλπ. (τάχα-τις, μήγαρις κλπ.);

Προστακτικαὶ φράσεις, κλητικαὶ γενόμεναι ἐπιρρήματα (καρδιά! σκασμός! ἀλήθεια! ἄγωμε—ἄμε!).

Ἀσύνδετοι παρατακτικαὶ προτάσεις μεταπεσοῦσαι εἰς ὑποταγμένους ἢ ἐπιρρηματικούς διορισμούς (θεὸς δὲ θεὸς θὰ μὲ πληρώσης; γρέχα-ρώτα τῷμαθε).

Χοῆσις συνδέσμων **καὶ** ἰδίως τοῦ καὶ (τόρα καὶ μισὴ ὥρα, νά τον καὶ κατέβαινε, ἀκοῦν πουλλιὰ καὶ λένε, τὸν βλέπω κ' ἔρχεται κλπ.).

Χρονικαὶ προτάσεις. Χοῆσις τῶν συνδέσμων σάν, ὄντας, ἅμα, μιὰ καί, ἔτσι (σκιάζτηκε, ἔτσι τὸν εἶδε ἔξαφνα), πρίν, πριχού, προτοῦ, ὅσο ποῦ, ὅσο νά, ὥστε κλπ. κλπ.

Τελικαὶ προτάσεις. Χοῆσις τοῦ νά, γιὰ νά, γιὰ νὰ μή, μὴ (μὴ σὲ καταλάβουν, ἔφυγε γιὰ νὰ μὴ ξαναγυρίσῃ).

Πὼς εἰσάγονται αἱ ἀπὸ φόβου σημαντικῶν ρημάτων ἐξαρτώμεναι προτάσεις (φοβᾶμαι πὼς τὸ παρακάνει, φοβᾶμαι μὴν ἔλθῃ) ;

Μετὰ τὰ λεκτικὰ ρήματα κ. λ. συνηθίζεται τὸ πὼς ἢ τὸ ποῦ. (χαίρομαι ποῦ ἦρθες, μοῦ εἶπες πὼς θάρθῃ) ;

Χοῆσις τοῦ μὴ μετὰ ρήματα περιέχοντα ἀπόφασιν (μ' ἐμπόδισε νὰ μιῶ, δὲ σ' ἐμποδίζω νὰ (μὴ) μιῶς).

Μόρια καταφατικὰ καὶ ἀποφατικὰ (ναῖσκε, ὄγεσκε, καθόλου, τσιμουδιὰ κλπ.).

Νὰ σημειωθῶσι συντάξεις καὶ χρήσεις ἰδιωματικαὶ (θὰ τοῦ γροικᾶ, τὸν ἀρέσω κλπ.). Λέγεται, τὸν δίνω, τὸν λέγω ἢ τοῦ δίνω, τοῦ λέγω; τοῦ ἔκαμα τὴ χάρι ἢ τὸν ἔκαμα τὴ χάρι ;

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΥΛΛΕΓΗ, Ο ΣΥΛΛΟΓΕΥΣ

Πὼς πρέπει νὰ συλλέγῃ ὁ συλλογεὺς εἴτε λαογραφικοῦ εἴτε γλωσσικοῦ ὕλικου, ποῖα δηλαδὴ μέσα θὰ μεταχειρισθῇ ὅπως τὸ ὕλικόν, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖ νὰ ἀντίλῃ παρὰ τοῦ λαοῦ, καὶ πλούσιον εἶναι καὶ χρήσιμον δι' ἐπ' στημογικὰς μελέτας, εἶναι τὸ μόνον προᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν διδάσκειται, διότι καὶ δὲν δύναται νὰ ὑποβληθῇ ὑπὸ ὀρισμένους κανόνας. Ἡ ἐπιτυχία τῆς συλλογῆς ἐξαρτᾶται πάντοτε ἐκ τῆς φυσικῆς δεξιότητος τοῦ συλλογέως καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν γλῶσσάν του. Αὐτὰ τὰ δύο θὰ τὸν ὀδηγήσιν πὼς νὰ πλησιάσῃ τὸν καχύποπτον χωρικὸν καὶ τὴν συνεσταλμένην τοῦ λαοῦ γυναῖκα, πὼς νὰ προσελκύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην των καὶ νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν φόβον ὅτι θέλει νὰ τοὺς περιπαίξῃ, πὼς νὰ τοὺς μεταδώσῃ τὴν ἰδικήν του πεποθήσιν ὅτι ὁ λαὸς καὶ ἡ ζωὴ του καὶ ἡ γλῶσσά του δὲν εἶναι κἄτι ἄξιον καταφρονήσεως καὶ γέλωτος, ἀλλὰ τοῦναντίον κἄτι ἄξιον πολλῆς προσοχῆς καὶ μελέτης, πὼς νὰ παύσῃ κατὰ διαφόρῳ προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν, αἱ ὁποῖαι

ἀναγκάζουν τὸν ἄνθρωπον τοῦ λαοῦ νὰ κλείῃ τὸ στόμα καὶ πῶς τέλος κατόπιν ὅλων αὐτῶν θὰ τοὺς κάμῃ νὰ τοῦ ἀνοίξουν τὴν καρδίαν καὶ τὸ στόμα καὶ ἀδιστάκτως καὶ ἀπονηρεύτως νὰ τοῦ δώσουν τὰς πληροφορίας, τὰς ὁποίας ζητεῖ.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν φυσικῶν τούτων ἀρετῶν, αἵτινες καθὼς εἰπομεν δὲν διδάσκονται, ὑπάρχουν καὶ μερικὰ πράγματα γνωστὰ καὶ καθωρισμένα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἔχῃ ὅψιν τοῦ πᾶς ὅστις προτίθεται νὰ ἐπιχειρήσῃ συλλογὴν. Καὶ τὰ ὁρισμένα αὐτὰ εἶναι τὰ ἀκόλουθα.

Α'. Ἡ ἐκλογή τῶν προσώπων ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ ἀντλήσῃ κανεὶς τὸ ὕλικόν.

Ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ λαοῦ δὲν εἶναι ἐξ ἴσου κατάλληλα διὰ νὰ παράσχουν πληροφορίας καὶ ὕλην λαογραφικὴν καὶ γλωσσικὴν.

Ὁ συλλογεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ ὅψιν τοῦ τ' ἀκόλουθα.

α.) Ὁ νεώτερος εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς τῶν πόλεων εἰσχωρεῖ βαθυμυδὸν εἰς τὰ λαϊκὰ στρώματα καὶ εἰς τὰ πλέον μεμακρυσμένα χωρία καὶ ἐπηρεάζει κυρίως μὲν καὶ κατὰ πρῶτον λόγον τοὺς νεωτέρους καὶ μάλιστα τοὺς τυχόντας μορφώσεώς τινος ὥς καὶ τοὺς ταξειδεύοντας, κατὰ δεύτερον λόγον γενικῶς τοὺς ὀριμωτέρους, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον τοὺς προκεχωρημένης ἡλικίας. Εἶναι δὲ ἡ ἐπήρεια αὕτη περισσοτέρα πάντοτε εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ ὀλιγώτερα εἰς τὰς γυναῖκας, ἐλαχίστη δὲ εἰς τὰς γράϊας. Διὰ τοῦτο τὰ καταλληλότερα πρόσωπα ὥς πηγὰι ὕλικου λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ, ἀντιπροσωπεύοντα τὴν παλαιότεραν καὶ ἀκραιφνεστέραν ἐπιτοπίαν παράδοσιν εἶναι αἱ γράϊαι. Κατὰ πρῶτον λόγον πρέπει ὁ συλλογεὺς νὰ στραφῇ πρὸς αὐτάς.

Παραλλήλως πρὸς τὰς γράϊας καὶ ἔν τινι μέτρῳ φύλακες τοῦ παλαιοῦ ἰδιάζοντος λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ θησαυροῦ εἶναι καὶ τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦτο εἶναι ἄξια ἰδιαιτέρας προσοχῆς.

β'.) Ἀλλὰ αἱ γράϊαι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατέχουν μόναι αὐτὰι δλόκληρον τὸν λαογραφικὸν καὶ τὸν γλωσσικὸν θησαυρόν. Ὁ συλλογεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ὅπως εἰς τὰς πόλεις μορφώνονται εἰδικότητες λόγῳ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐπαγγελμάτων καὶ τῶν βιωτικῶν ἐν γένει ἀσχολιῶν, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ἂν καὶ εἰς ὀλιγώτερον βαθμὸν καὶ εἰς τὰ χωρία διακρίνει κανεὶς, ὥς εἴπωμεν, εἰδικότητος, παρὰ τῶν ὁποίων καὶ μόνον δύναται νὰ ἔχῃ κανεὶς ἀκριβεῖς καὶ σασεῖς πληροφορίας περὶ τῶν ἀντιστοιχῶν πραγμάτων, δοξασιῶν καὶ λέξεων. Οὕτω π.χ. διὰ τὰ ξόρκια θὰ ἀποταθῇ κανεὶς εἰς τὴν ξορκί-

στραν, διὰ τὰ ἱατρικὰ καὶ τὰ βότανα εἰς τοὺς λαϊκοὺς γιатροὺς καὶ τὶς γιάτραινες, διὰ τὸν ἀργαλειὸν καὶ τὴν ὑφαντικὴν πρέπει νὰ ἀποταθῇ πρὸς γυναικὰ ὑφαίνουσας, διὰ τὰ ποιμενικὰ πρέπει νὰ ἀναζητήσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος ποιμένα, διὰ τὰ γεωργικὰ γεωργὸν, διὰ τὰ ἀμπελουργικὰ καὶ ἐλαιοκομικὰ ἀμπελουργὸν καὶ ἐλαιοκόμον, διὰ τὰ θηρευτικὰ κυνηγὸν, διὰ τὰ ἀλειτουργικὰ ἀλίεα, διὰ τὰ οἰκοδομικὰ κτίστην καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Μόνον παρὰ τῶν εἰδικῶν τούτων δύναται νὰ ἀντλήσῃ καὶ νὰ ἐξαντλήσῃ ὅσον εἶναι δυνατόν ὅ,τι σχετικὸν γνωρίζει ὁ λαὸς καὶ συνάμα ὅλον τὸν σχετικὸν γλωσσικὸν θησαυρόν. Παρὰ τῶν μὴ εἰδικῶν δύναται βεβαίως νὰ ἐπιτύχῃ πολλάκις ἀξιόλογα στοιχεῖα καὶ βεβαίως δὲν πρέπει νὰ τὰ παραμελῇ, ὅπου τὰ εὐρίσκει, ἀλλὰ μόνον στοιχεῖα, ὅχι ὁλόκληρον τὸν θησαυρόν.

γ'.) Πλὴν τῶν γραιῶν καὶ τῶν εἰδικῶν δὲν πρέπει ὁ συλλογεὺς νὰ παραμελῇ καὶ τοὺς νεωτέρους διὰ τὸν ἑξῆς λόγον. Σκοπὸς τῆς συλλογῆς καὶ τῆς λαογραφικῆς καὶ τῆς γλωσσικῆς δὲν πρέπει νὰ θεωρῇται μόνον ἡ ἀναζητήσις καὶ ἡ ἀποθησαύρισις τῶν λειψάνων τοῦ παρελθόντος, ἀλλ' ἡ ἀναπαράστασις τοῦ ὅλου βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως ἔχει σήμερον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ βίος καὶ ἡ γλώσσα τοῦ λαοῦ λόγῳ τῆς διηνεκοῦς ἐξελέξεως ἀφ' ἑνὸς καὶ λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ πολιτισμοῦ τῶν πόλεων ἀφ' ἑτέρου παρουσιάζει, καθὼς εἵπομεν, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἀκόμη χωρίον διαφορὰς μεταξὺ τῶν προσώπων, τῶν ἀποτελούντων τὴν κοινότητα αὐτῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν εἶναι συντηρητικώτερα, ὅπως π. χ. αἱ γραιαί, ἄλλα δὲ νεωτεριστικώτερα, ὅπως εἶναι οἱ εἰς τὰ σχολεῖα ἐκπαιδευόμενοι καὶ οἱ συχνὰ ταξειδεύοντες εἰς τὰ κέντρα καὶ οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἐπαφὴν πρὸς τοὺς μᾶλλον προηγμένους κατοίκους αὐτῶν, εἶναι ἀνάγκη καὶ τοὺς νεωτεριστικώτερους τύπους νὰ μὴ παραμελῇ ὁ συλλογεὺς, διότι ἐκ τῆς ἐξετάσεως αὐτῶν θὰ πληροφορηθῇ ἂν ἤσμά τι ἢ ἔθιμον ἢ λέξις ἢ γραμματικὸς τύπος ἢ ἑκφρασις λέγεται καὶ σήμερον καὶ ἐξακολουθῇ νὰ ζῇ εἰς τὸ στόμα ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ ὥς στοιχεῖον σύγχρονον καὶ ζωντανὸν ἢ περιορίζεται μόνον εἰς τοὺς γεροντοτέρους ὥς στοιχεῖον ἀπηρχαιωμένον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει σαφῶς ἡ ὑποχρέωσις τοῦ συλλογεῶς μὰτὶ μὲ τὸ ὕλικόν, τὸ ὁποῖον παρέχει, νὰ σημειώσῃ καὶ τὴν προσέλευσιν αὐτοῦ, δηλονότι νὰ ἀναφέρῃ ὀνομαστὶ τὸ πρόσωπον, παρὰ τοῦ ὁποίου ἠντλήσῃ, τὴν ἡλικίαν του, τὸ ἐ-

αγγελά του, τὴν μορφωσὶν του, τὸν τόπον τῆς γεννήσεως καὶ τῆς καταγωγῆς του (τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι ἀναγκαιότατον διὰ τὴν γλωσσικοὴν κατάταξιν τοῦ ὕλικου) ἔτι δὲ καὶ τὴν ἔκτασιν ἐκάστου στοιχείου λαογραφικοῦ ἢ γλωσσικοῦ παρὰ τῷ λαῷ, ἂν δηλοῦσι εἶναι κοινὸν εἰς πάντας ἢ μόνον εἰς τινα ὁμάδα ἢ ἐπάγγελμα ἢ ἡλικίαν.

Β. Ο ΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

Δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ εὕρῃ κανεὶς τὸ κατάλληλον πρόσωπον διὰ νὰ συλλεθῇ τὸ ὕλικόν, πρέπει νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ τὸ ἐκμεταλλευθῇ. Πρὸς τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον.

α.) Νὰ ἔχῃ γενικὴν ἰδέαν τοῦ λαογραφικοῦ καὶ τοῦ γλωσσικοῦ ὕλικου, τὴν ὁποίαν θὰ ἀποκτήσῃ ἀναγινώσκων σχετικὰ βιβλία. Διὰ τὸ λαογραφικὸν ὕλικόν πρὸς τὸν σκοπὸν ἀκριβῶς τοῦτον ἔχει γραφῇ ὑπὸ τοῦ γράφοντος ταῦτα βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον 'Ελληνικὴ λαογραφία' ἐπίσης λίαν ὠφέλιμος εἶναι ἡ ἀνάγνωσις τῶν βιβλίων τοῦ ἀειμνήστου Ν. Γ. Πολίτου, καθὼς καὶ τῶν τόμων τοῦ περιοδικοῦ «Λαογραφία» διὰ τὸ γλωσσικὸν ἀριστα βοηθήματα εἶναι τὰ λεξικά καὶ ἰδίως τὰ νεοελληνικά, ὅπως εἶναι τὰ Ἀτακτα τοῦ Κοραῖ καὶ τὸ νεοελληνικὸν λεξικὸν τοῦ Βυζαντίου. Δι' ὅσους εἶναι δύσκολος ἡ ἐξεύρεσις τῶν βιβλίων, ἡ προσεκτικὴ ἀνάγνωσις τῶν ὁδηγίων τούτων δύναται ἐν μέρει νὰ τὰ ἀναπληρώσῃ.

β.) Ἐπὶ τῇ βάσει τούτων δύναται ὁ συλλογεὺς δι' ἐρωτήσεων ν' ἀναζητήσῃ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ τὸ ὕλικόν. Αὕτη εἶναι ἡ ἐρωτηματικὴ, ἃς εἴπωμεν μέθοδος. Τῆς μεθόδου ταύτης πρέπει νὰ κάμῃ χρῆσιν μετὰ προσοχῆς, νὰ μὴ ἐκβιάσῃ δὲ ποτὲ τὸν ἐρωτώμενον εἰς ἀπάντησιν, ὅταν τὸ βλεπῇ δυσκολευόμενον νὰ ἀπαντήσῃ, διότι εἶναι τότε ἐνδεχόμενον νὰ λάβῃ ἐξεζητημένας ἢ καὶ φανταστικὰς προχειρολόγους ἀπαντήσεις. Διὰ τοῦτο καλὸν εἶναι ἡ μέθοδος αὕτη νὰ περιορίζεται εἰς πράγματα καὶ λέξεις πολὺ γνωστὰς καὶ οἰκείας εἰς τὸν ἐρωτώμενον.

γ.) Ἐκτὸς τῆς μεθόδου τῶν ἐρωτήσεων δύναται κανεὶς νὰ συλλέξῃ καὶ ἀπλῶς ἀκροώμενος καὶ παρακολουθῶν συνεχῶς καὶ μετὰ προσοχῆς τὸν βίον καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Ἡ μέθοδος αὕτη, ἃς τὴν ὀνομάσωμεν ἀκροαματικὴν, ἔχει τοῦτο τὸ καλὸν ὅτι πᾶν ὅ,τι ἐπιτυγχάνεται δι' αὐτῆς εἶναι πλέον αὐθόρητον, πλέον εἰλικρινές καὶ

ἐπομένως πλέον ἀληθές καὶ γνήσιον. Ἐχει ὅμως καὶ τοῦτο τὸ ἐλάττωμα ὅτι ἔχει τι τὸ τυχαῖον, διότι ὁ συλλογεὺς θὰ συλλέξῃ ὅ,τι τυχαίως ἤθελε προσπέσει εἰς τὴν προσοχὴν του, καὶ δὲν ἀποδίδει ταχέως πλούσιον ἀμνητόν. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ καλὸς συλλογεὺς πρέπει νὰ κάμῃ χρῆσιν ἀμφοτέρων τῶν μεθόδων ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τοῦ ὕλικου, τὸ ὁποῖον προτίθεται νὰ συλλέξῃ, συμπληρῶν συνεχῶς τὴν μίαν διὰ τῆς ἄλλης. Πράγματα καὶ λέξεις συνδεδεμένους πρὸς αὐτὰ δύναται εὐκόλως νὰ συλλέξῃ δι' ἐρωτήσεων, ἰδέας, δοξασίας καὶ τρόπους ἐκφράσεως θὰ συλλέξῃ μόνον παρακολουθῶν μετὰ προσοχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς τὴν ζωὴν καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ.

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ Ο ΣΥΛΛΟΓΕΥΣ ΤΟ ΣΥΛΛΕΓΟΜΕΝΟΝ

Γενικῶς ὁ συλλογεὺς πρέπει νὰ γράφῃ ἀκριβῶς ὅ,τι ἀκούει καὶ νὰ περιγράφῃ ἀκριβῶς ὅ,τι βλέπει χωρὶς προσθήκας ἰδικὰς του καὶ χωρὶς περιττολογίας, ρητορικὸν διάκοσμον, λυρισμούς, κοινωνικὰς καὶ ἠθικὰς κρίσεις καὶ ἄλλα παραγεμίσματα. Τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἀπλοῦν καὶ εὐκόλον, δὲν εἶναι ὅμως πάντοτε, οὔτε εἰς ὅλα τὰ εἶδη. Δι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ λεχθῶσι μερικὰ ἐδῶ.

Εἰς τὰ ἔαμα, εἰς τὰς ἐπιδάς, τὰς παροιμίας καὶ τὰ αἰνίγματα καὶ ἐν γένει εἰς ὅλα τὰ εἶδη τὰ ὁποῖα εἶναι δεδεμένα εἰς στίχους ἢ καταγραφή εἶναι εὐκολωτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα, διότι ὁ στίχος ὑποβοηθεῖ τὴν μνήμην καὶ ὁ ὑπᾶγορεύων δύναται χωρὶς νὰ χάσῃ τὸν εἰρμόν νὰ προχωρῇ σιγὰ καὶ νὰ διακόπτεται ἀκόμη καὶ ἐν ἀνάγκῃ καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὸ ὅλον ἢ μέρος πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ἔλεγχον τῆς καταγραφῆς. Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιον εἰς τὰ παραμῦθια. Εἰς αὐτὰ ὁ συλλογεὺς ἐὰν δὲν γνωρίζῃ στενογραφίαν εἶναι ἀδύνατον νὰ προσφθάσῃ νὰ καταγράψῃ τὸ παραμῦθι καθ' ὃν χρόνον λέγεται. Δὲν εἶναι δὲ φρόνιμον νὰ διακόπτῃ τὸν λέγοντα καὶ νὰ τὸν σταματᾷ, διότι τότε συνήθως οὗτος χάνει τὸν εἰρμόν, τὰ μετεδύει, καὶ δὲν δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἢ ἐπιτέμνει, ἀλλοιώνει καὶ συμφύρει τὰ πράγματα διὰ τοῦτο φρόνιμον εἶναι νὰ ἀκολουθήσῃ ἄλλον δρόμον. Εἰς τὴν πρώτην ἀκρόασιν ἀντὶ νὰ καταγράψῃ, νὰ προσπαθῇ νὰ ἐντυπώσῃ εἰς τὴν μνήμην του τὰ λεγόμενα κρατῶν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βραχείας μόνον ση-

μειώσεις, ἔπειτα δὲ κατ' ἰδίαν νὰ τὰ καταγράψῃ, εἰς δευτέραν δὲ καὶ τρίτην ἀκρόασιν νὰ συμπληρώσῃ καὶ διορθώσῃ ὅσα ἔγραψε.

Εἰς τὰς περιγραφὰς πράξεων, πραγμάτων καὶ ὄντων (ζώων, φυτῶν κλπ.) τὸ πρᾶγμα εἶναι δυσκολώτερον. Ἡ περιγραφή δέον νὰ εἶναι λιτὴ, ἀπέριτος, ἀκριβὴς καὶ σαφής, ὅπου δὲ πρόκειται περὶ πραγμάτων (σπίτια, σκευή, ἐνδύματα, πλοῖα κτλ.) νὰ παρατίθεται ἢ εἰκὼν τοῦ περιγραφομένου πράγματος, εἰ δυνατόν ἢ φωτογραφική. Ἐὰν τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν ἐν ἀπλοῦν σχεδίασμα εἶναι πάντοτε ἀπαραίτητον. Ὅσον καὶ ἂν εἶναι τοῦτο ἀτελὲς διευκολύνει τὴν περιγραφὴν καὶ τὴν κατανόησιν τῆς περισσότερον ἀπὸ κάθε προσπάθειαν συγγραφικὴν. Εἰς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἔντομα καλὰ εἶναι, ὅταν ὁ συλλογεὺς δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ δώσῃ τὸ ἐπιστημονικὸν ὄνομα ἢ τὸ κοινῶς γνωστὸν, νὰ ἀποστέλλῃ αὐτὸ τὸ ἔντομον ἀποξηραμένον ἢ χαρκτηριστικὰ μέρη τοῦ φυτοῦ, φύλλα, ἄνθη κλπ. Τὸν τρόπον τῆς συσκευῆς βλέπει εἰς τὸ καλὸν βιβλίον Γ. Δροσύνῃ, **Συλλογαί**, δημοσιευθὲν εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Διὰ τὴν συλλογὴν ὀνομάτων φυτῶν ἀριστον βοήθημα εἶναι καὶ τὸ φυτολογικὸν λεξικὸν τοῦ Γενναδίου. Εἰς τὰ ἄλλα ζῷα ὡς φροντίξῃ νὰ εὑρῇ τὸ ἐπιστημονικὸν ἢ τὸ κοινὸν ὄνομα, ἢ ἂν τοῦτο δὲν τοῦ εἶναι δυνατόν, τοῦλάχιστον νὰ καθορίξῃ τὸ εἶδος παρομοιάζων τὸ ζῷον πρὸς τὰ ὅμοια.

Αἱ περιγραφαὶ καὶ αἱ ἐρμηνεῖαι δύνανται νὰ γίνωνται καὶ εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν, ἀπλὴν ὅμως πάντοτε καὶ πρὸ παντὸς ἀπέριτον καὶ σαφῇ, τὰ κείμενα ὅμως δηλονότι τὰ ἔσρατα, αἱ παροιμίαι, αἱ παραδόσεις, τὰ παραμύθια κτλ. καθὼς καὶ ὁ γλωσσικὸς θησαυρὸς δηλονότι αἱ λέξεις πρέπει νὰ καταγράφωνται ἀκριβῶς εἰς τὸ τοπικὸν ἰδίωμα, διότι τότε ἔχουν ἀξίαν γλωσσικὴν, ἄλλως διὰ τὴν γλωσσικὴν ἐπιστήμην εἶναι ἄχρηστα. Πρέπει δηλ. ὁ συλλογεὺς νὰ καταγράψῃ τοὺς φθόγγους τῶν λέξεων ὅπως τοὺς ἀκούει, χωρὶς νὰ ἐπηρεάζεται καθόλου ἀπὸ τὴν καθαρεύουσαν ἢ καὶ τὴν κοινὴν δημοτικὴν. Πρέπει λ. γ. νὰ γράψῃ τὸ *παιδὶν ἤρτεν* ἢ τὸν *πδὶ ἤρτε*, ὅπως ἀκούει, καὶ ὅχι τὸ *παιδὶ ἤλθε*. Ἐπειδὴ δὲ τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα τοῦ ἑλληνικοῦ ἁλφαβήτου δὲν εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ ἀποδώσωσιν ἀκριβῶς τοὺς φθόγγους τῆς νέας ἑλληνικῆς, καλὸν εἶναι νὰ χρησιμοποιῇ ὁ συλλογεὺς ἐν ἀνάγκῃ καὶ ξένα γράμματα. Ἡ δὲ ἀνάγκη αὕτη παρουσιάζεται εἰς ἀρκετὰς περιπτώσεις. Π. γ. εἰς τὰ μέσα b, g, d. Αὐτὰ εἰς τὴν ἑλλη-

νικὴν ἄλλοτε συνοδεύονται ὑπὸ ἑρρίνου καὶ ἄλλοτε ὄχι. Εἰς τὴν πρῶ-
την περίπτωσιν πρέπει νὰ σημειώνεται τὸ ἑρρίνον, εἰς τὴν δευτέραν ὄχι.
Π. χ. ἡ λέξις **γαμβρός** τότε μόνον πρέπει νὰ γραφῇ μὲ τὴν ἱστορι-
κὴν τῆς ὀρθογραφίαν (γαμβρός) ὅταν ἀκούεται πράγματι, **μ** καὶ **β**,
ἄλλως πρέπει νὰ γραφῇ **γαμβρός** ἐὰν ἀκούεται τὸ **μ**, ἢ **γαβρός** ὅταν
δὲν ἀκούεται. Τὸ ἴδιον ἡ λέξις **ἄνδρας** πρέπει νὰ γραφῇ **ἄνδρας** ἢ
ἄδρας ἀναλόγως τῆς προφορᾶς. Τὸ ἴδιον **ἀνγομαχῶ** ἢ **ἀγομαχῶ** κτλ.

*Ὅπου ἀπαγγέλλονται διπλᾶ σύμφωνα λ. χ. ἄθθρωπος, ξαθθός,
πρέπει νὰ σημειώνωνται καὶ νὰ ὑπογραμμίζωνται δὲ ὅπου εἶναι δυ-
νατὸν νὰ ἐπέλθῃ παρεξήγησις λ. χ. γύλλος, πολλᾶ. *Αναγκαῖον ἐπί-
σης εἶναι νὰ γράφεται τὸ τελικὸν ν, ὅπου τοῦτο ἀκούεται π. χ. παι-
δίν, τὸ καλόν. *Ἰδιαίτερα φροντίς πρέπει νὰ καταβάλλεται καὶ ὡς πρὸς
τὴν πιστὴν ἀπόδοσιν τῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων κτ—λθ—λφ—
νθ—πτ—σθ—σχ—φθ· νὰ μὴ σημειώνεται λοιπὸν **κτυπῶ** ἐκεῖ ἔνθα
χτυπῶ λέγεται, οὐδὲ πτυάρι, ὅταν φτυάρι ἢ φκυάρι ἀκούεται, οὐδὲ
πάλιν χτῆμα, ὅταν πράγματι κτῆμα λέγεται.

Τὰ παχέα σύμφωνα ξ. σ. χ. ψ ἄς δηλοῦνται διὰ τῆς ἄνωθεν αὐ-
τῶν ἀναγραφῆς τοῦ σημείου ν· τὸ κραchì, κschinός, κschύλα, ἄς γρά-
φονται κρασί, ξινός, ξύλα, ἢ διὰ τῆς δασείας κρα΄σι, ξ΄ινός, ξ΄ύλα κλπ.

*Ὁ συλλογεὺς ποτὲ δὲν πρέπει νὰ γράφῃ κε, κι, ἢ γκε, γκι (γγε,
γγι) ὅταν προφέρεται τσε, τσι (tse, tsi), τζε τζι (dze dzi)· ἀν[λοιπὸν
ἐν τῷ τόπῳ, ὁπόθεν ἐπιστέλλει, λέγωσιν ἀτζίστρι, τσεφαλή, ἀτζελος,
οὕτως ἄς γράφῃ, οὐχὶ δὲ ἀγκίστρι, κεφαλή, ἄγγελος.

Πολλοὶ συνηθίζουσι νὰ γράφωσι μεταξὺ παρενθέσεως φωνήεντα
ἢ σύμφωνα μιᾶς λέξεως, ἵνα δηλώσωσι ὅτι ταῦτα δὲν ἀπαγγέλλονται·
γράφουσιν ἐπὶ παραδείγματι παιδί(ο)ν, (β)οσκός, με(γ)άλος, διὰ νὰ
δείξωσιν ὅτι εἰς τὸν τύπον των παιδίν, βοσκός, μέγας λέγεται. Πρὸς
ἀποφυγὴν συγχύσεως, ὁ συλλογεὺς ἄς μὴ ἀναγράψῃ τὰ ἐκπίπτοντα
γράμματα, μόνον ἐντὸς παρενθέσεως ἄς σημειώσῃ τὸν πληρέστερον τύ-
πον· τὰς ἀνωτέρω ἐπομένως λέξεις ἄς γράφῃ παιδίν (παιδίον), βοσκός
(βοσκός), μέγας (μεγάλος).

*Ἡ ἔκπτωσις τῶν ἀφώνων φωνηέντων ἢ διφθόγγων, ὅπου αὕτη ὑ-
πάρχει, πρέπει νὰ σημειώνεται· νὰ μὴ γράφεται λ. χ. παιδί, πουλῶ,
σκυλλί, ἐκεῖ ὅπου πδί, πλῶ, σκλλί λέγεται.

Οὐ μόνον δ· ἡ ἔκπτωσις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξασθένωσις τῶν φωνηέντων

σημειωτέα· γραπτέον λοιπόν οὐχὶ ποδάρι, κερὶ, περιμένω, ἀλλὰ ποδάρο', κιοί, πιριμένω, ἐὰν οὕτω λέγωνται.

Τὸ τελικὸν ἢ εἰς ἄλλα μὲν ἰδιώματα ἐκπίπτει ἐντελῶς, εἰς ἄλλα δὲ ἀκούεται ἐν εἶδει ἡμιφώνον. Ἡ ἐντελής ἀποβολὴ ἄς δηλοῦται διὰ τοῦ σημείου τῆς ἐκθλίψεως π. χ. κριθάρ' μλάρ', τὸ δὲ ἡμίφωνον δι' ἐνὸς μικροῦ ἢ γραφομένου πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ κάτωθεν τοῦ τελικοῦ συμφώνου π. χ. κοντάλ., ἀθρουπάκ.

Καὶ ταῦτα μὲν γενικῶς περὶ τῆς καταγραφῆς. Εἰς μερικά ὅμως εἶδη ἰδιαιτέρως ὁ συλλογεὺς πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του καὶ ἄλλα τινὰ συναφῇ πρὸς τὰ καταγραφόμενα κείμενα τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ παραμελῇ.

α.) Εἰς τὰ ἄσματα. Ἐὰν προσέξῃ τὰ ἄσματα καθ' ἣν ὥραν ἄδονται θὰ ἴδῃ ὅτι κατὰ τὸ τραγουδίημα ὁ τραγουδῶν παρεμβάλλει εἰς τὸ κείμενον ἕνεκα λόγων μελωδικῶν διαφορῶν ἐπιφωνήσεις ὡς *ὦχ, ἀμάν, αἶντε, Διάκο μ'* κλπ. καὶ πολλάκις ὁλόκληρα παρεμβλήματα, τὰ λεγόμενα γυρίσματα ἢ τσακίσματα, ὅπως *κέρνα παπαδιά, καθμένη Ἀναστασιά, τριανταφυλλάκι μ' κόκκινο* κλπ. Αὐτὰ συνήθως εἰς τὴν ὑπαγόρευσιν παραμελοῦνται καὶ μένουσιν ἀπαρατήρητα, ἐμφανίζονται ὅμως εἰς τὸ τραγουδίημα καὶ πρέπει νὰ τὰ σημειώσῃ ἀκριβῶς ὁ συλλογεὺς. Διὰ τοῦτο καλὸν εἶναι νὰ καταγράψῃ τὰ ἄσματα καθ' ἣν ὥραν ἄδονται. Ἐὰν δὲ κατέγραψεν αὐτὰ καθ' ὑπαγόρευσιν καλὸν εἶναι νὰ ἐπιζητήσῃ νὰ τὰ ἀκούσῃ καὶ ἁδόμενα διὰ νὰ τὰ συμπληρώσῃ καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης τῶν παρεμβλημάτων.

β.) Εἰς τὰς ἐπιδὰς εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειώσῃ καὶ νὰ περιγράψῃ καὶ τὰς συνοδευούσας αὐτὰς πράξεις, οἷον μουντζώματα, καρφώματα, μαγικοὺς κόμβους, γλειψίματα, χασμουρίσματα κλπ. Τὸ ἴδιον καὶ εἰς τὰς εὐχάς, τὰς κατάρας, τοὺς ὅρκους, τὰ ἀναθέματα κτλ.

γ.) Εἰς τὰς παροιμίας ἀπαραίτητος εἶναι ἡ ἐρμηνεία. Ἀρίστη δ' ἐρμηνεία εἶναι ἡ σημειώσις τῆς περιστάσεως, καθ' ἣν ἡ παροιμία λέγεται. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις αἱ παροιμίαι προέρχονται ἀπὸ μύθους, ἀπαραίτητον εἶναι νὰ ἀναζητῇται καὶ καταγράφηται καὶ ὁ μῦθος, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται εἶναι γνωστός.

δ.) Εἰς τὰ παραμῦθια δὲν πρέπει νὰ παραμελῶνται οἱ τυπικοὶ στίχοι μὲ τοὺς ὁποίους οἱ παραμυθᾶδες ἀρχίζουν οἷον :

κόκκινη κλωστή δεμένη

ἔς τὴν ἀνέμη τυλιγμένη

δός της κλωτσο νά γυρίση

παραμῦθι νάρχιν' ἤση

Ἀρχὴ τοῦ παραμυθιοῦ. Καλησπέρα τῆς ἀφαντιάς σας—

καθὼς καὶ αἱ κατακλείδες, οἷον :

παραμῦθι μύθαρως

κι' ἡ κοιλιά σου πίδαρος

ἔτι δὲ καὶ πᾶσα τυπικὴ παρεμβολὴ εἰς τὴν διήγησιν ὡς **νά τὰ κοντο-
λογοῦμε** κτλ. ἢ ἄλλα ἀνάλογα παρεμβλήματα.

ε') Εἰς τὰς λέξεις ἀναγκαῖα εἶναι ὄχι μόνον ἡ ἀκριβὴς ἐρμηνεία, ἀλλὰ καὶ ἡ προσθήκη διαφορῶν φράσεων, περιεχουσῶν τὴν λέξιν ἐκ τῶν ὁποίων νά σαφηνίζεται ἡ χρῆσις αὐτῆς ἐν τῇ γλώσσῃ. Ὅσάκις πρόκειται περὶ πραγμάτων εἶπομεν ὅτι τὴν ἐρμηνείαν δεόν νά συνοδεύσῃ εἰκὼν ἢ πρόχειρον σχεδιάσμα. Οὐδέποτε πρέπει νά δίδωνται ἐρμηνεῖαι ἀόριστοι ὡς **κέφαλος** = εἶδος ἰχθύος, **κεφαλογὺρι** = εἶδος καλύμματος τῆς κεφαλῆς, **ἀμπάριζα** = εἶδος παιδιᾶς.

στ') Εἰς τὰ κείμενα ἐν γένει πρέπει νά δίδεται ἡ ἐρμηνεία τῶν ἀγνωστοτέρων λέξεων, ἐὰν δὲ εἶναι τελείως ἰδιωματικά, (καππαδοκικά, ποντικά, κυπριακά κτλ.) καλὸν εἶναι νά συνοδεύωνται καὶ ὑπὸ πλή-
ρους δημοτικῆς μεταφράσεως.

ΠΡΟΣΘΕΤΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προκειμένου κυρίως περὶ στοιχείων λαογραφικῶν καὶ μάλιστα ἰδιαιτέρων τινῶν κατηγοριῶν εἶναι ἀναγκαῖαι καὶ μερικαὶ πρόσθετοι πληροφορίες διὰ τὸν ἐξῆς λόγον. Τὰ λαογραφικὰ εἴδη δὲν εἶναι πάντοτε εἰς ὅλους τοὺς τόπους ἐγκαταλείμματα τοῦ παρελθόντος ἐν εἶδει ἀπολιθωμάτων παλαιότερων τοῦ πολιτισμοῦ φράσεων εἰς τὸ σῶμα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ὁποῖα περισυλλέγομεν σήμερον ὡς περίεργα λείψανα τοῦ παρελθόντος. Τοῦναντίον ἀρκετὰ ἐξ αὐτῶν ἐξακολουθοῦν ν' ἀποτελοῦν στοιχεῖα ζωντανὰ τῆς σημερινῆς λαϊκῆς ζωῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἐπίδρασις κατευθύνει πολλάκις τὴν ἐξέλιξιν των. Ἐάν λοιπὸν θέλωμεν νά ἐννοήσωμεν τὴν μορφήν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τούτων, ἐάν θέλωμεν νά ἐννοήσωμεν πῶς γεννῶνται, πῶς ἀναπτύσσονται, πῶς φθίνουν καὶ πῶς ἀποθνήσκουν, εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νά γνωρίσωμεν ποία εἶναι ἡ θέσις των μέσα εἰς τὴν ὅλην λαϊκὴν ζωὴν καὶ ποῖον σκοπὸν ἐκπληροῦν εἰς αὐτήν. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ὁ συλλογεὺς νά

παρατηρῇ, νὰ διακρίνῃ καὶ νὰ δίδῃ κάθε πληροφορίαν, ἡ ποία
 θὰ συντελέσῃ εἰς τὸν καθορισμὸν ἀκριβῶς τῆς θέσεως ταύτης τοῦ πε-
 ρισυλλεγομένου λαογραφικοῦ στοιχείου εἰς τὴν σημερινὴν ζωὴν. Ὁ-
 φεῖλει δηλ. πρῶτον νὰ παρατηρῇ καὶ νὰ σημειώνῃ ἂν τὸ συλλεγόμενον
 στοιχεῖον εἶναι ζωντανὸν ἢ εὐρίσκεται ἐν ὑποχωρήσει, ἂν σώζεται εἰς
 τὴν μνήμην μόνον τῶν γερόντων ὡς ἀνάμνησις ἢ ἂν οἱ νέοι τὸ γνω-
 ρίζουν, ἂν περιορίζεται εἰς στενὸν τῆς κοινωνίας κύκλον ἢ ἐκτείνε-
 εἰς ὅλα τὰ στρώματα καὶ εἰς ὅλα τὰ μέλη αὐτῆς· ἂν περιορίζεται εἰς
 ὄρισμένην ἡλικίαν ἢ ὄρισμένον φύλον, ἄνδρας ἢ γυναῖκας, ἢ εἶναι
 γενικὸν εἰς ὅλους καὶ ἄλλα παρόμοια. Ἐκτὸς ὅμως τῶν γενικῶν τού-
 των εἶναι ἀνάγκη δι' ἕκαστον εἶδος νὰ γίνωνται καὶ ἰδιαιτέραι πα-
 ρατηρήσεις. Οὕτω π. χ. πλὴν τῶν ἀνωτέρω γενικῶν πληροφοριῶν εἶ-
 ναι ἀνάγκη νὰ σημειώνεται εἰς ποίαν περίστασιν καὶ πῶς, ὑπὸ ποίους
 δηλονότι τύπους, ἕκαστον ἄσμα ᾄδεται, ἂν εἰς τὸν χορὸν ἢ τὸ τρα-
 πέζι, τὸν γάμον ἢ τὸν θάνατον, τὴν ἐργασίαν ἢ τὴν διασκέδασιν καὶ
 εἰς ποίαν ἀκόμη μερικωτέραν περίστασιν. Διότι πολλάκις ἐκ τῆς χρή-
 σεως ἀκριβῶς τοῦ ἄσματος ἐν τῇ ζωῇ ἐρμηνεύονται πολλὰ καὶ διάφο-
 ροι αὐτοῦ, ἄλλως παρὰ ὅσοι φαίνόμεναι, παραλλαγὰι, καὶ ἐξηγεῖται ἡ
 ζωὴ καὶ ἡ ἐξέλιξις αὐτοῦ. Εἰς τὰς ἐμφυλὰς ἐπίσης εἶναι ἀνάγκη νὰ ση-
 μειώνεται ἡ χορηγία τῶν, ἐκτὸς δὲ τούτου ἂν ἄνδρες ἢ γυναῖκες εἶναι
 οἱ θεματοφύλακες τῶν καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους τοὺς μανθάνουν καὶ
 τοὺς παραδίδουν. Εἰς τὰ αἰνίγματα εἶναι ἀνάγκη νὰ περιγράφεται ὁ
 τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον παίζονται ταῦτα, ἔπεται αἱ περιστάσεις καθ'
 ἃς παίζονται καθὼς καὶ ἡ ἡλικία τῶν παικτῶν, ἐξ ὧν θέλει καταφανῆ
 ἂν τὰ αἰνίγματα ἐξακολουθοῦν εἰσέτι νὰ ἔχουν θέσιν εἰς τὴν ζωὴν τῶν
 μεγάλων ἢ κατέπεσαν εἰς τὴν σφαῖραν τῶν παιδίων, καταντήσαντα
 παιδιὰ παιδική. Εἰς τὰ παραμῦθια εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειώνεται ὁ
 χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖον λέγονται καθὼς καὶ ὁ τόπος, ἐὰν γίνωνται ἰ-
 διαίτεροι πρὸς τοῦτο συγκεντρώσεις ἢ ὄχι, καθὼς καὶ ἡ ἡλικία καὶ τὸ
 τὸ γένος τῶν ἀφηγητῶν καὶ τῶν ἀκροατῶν. Ἀπὸ τὸ γένος καὶ τὴν
 ἡλικίαν τῶν παραμυθῶν καὶ ἀπὸ τὸ γένος καὶ τὴν ἡλικίαν τῶν ἀ-
 κροατῶν ἐξαρτᾶται πολλάκις καὶ ἡ μορφή, τὴν ὁποίαν λαμβάνει τὸ
 παραμῦθι εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ. Καὶ εἶναι φυσικόν. Διότι ἄλλῳ
 θὰ διηγηθῇ κανεὶς πρὸς παιδιὰ καὶ ἄλλῳ πρὸς ὄρμους, ὅταν δὲ τὸ
 ἀκροατήριον εἶναι μόνον ἀνδρικόν αἱ διηγήσεις ἀποκτοῦν περισσοτέ-
 ραι ἐλευθεροστομίαν καὶ φράσεις καὶ ἐπεισόδια ἀδιαντροπώτερα δὲν

ἀποφεύγονται. Παρόμοια καὶ διὰ τὰ ἄλλα εἶδη.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ συλλογεὺς ἐὰν φροντίζη νὰ παρέχῃ διὰ καθὲ συλλεγόμενον στοιχεῖον πᾶσαν χαρακτηρηστικὴν τῆς σημερινῆς αὐτοῦ ζωῆς πληροφορίαν, ὥς εἶναι βέβαιος ὅτι παρέχει εἰς τὴν ἐπιστήμην ὄχι μόνον ὕλην πρὸς ἐξέτασιν, ἀλλὰ καὶ τεκμήρια πολύτιμα ἀποτελοῦντα τὴν κλεῖδα τῆς ἐρμηνείας πολλῶν τῆς ὕλης ταύτης ἰδιορρυθμῶν μορφῶν.

Σημείωσις. α.) Οἱ ὀριμώτεροι ἐκ τῶν μετεχόντων τῶν προκηρυσσομένων διαγωνισμῶν τοῦ Συλλόγου δύνανται νὰ υποβάλλωσιν εἰς κρίσιν ὄχι μόνον συλλεκτικὰς ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικὰς ἐπεξεργασίας, λ. χ. γραμματικὴν ἰδιώματος κτλ.

β.) Πᾶν χειρόγραφον πρέπει νὰ εἶναι μόνον ἐπὶ τῆς μιᾶς ὁψεως τοῦ χάρτου γεγραμμένον.

γ.) Πᾶν χειρόγραφον υποβάλλεται εἰς κρίσιν ἀνωνύμως, φέρον ἐξωθὲν ρητόν τι ἐντὸς κεκλεισμένου φακέλου ἐπισυνημμένου ἀναγράφεται μετὰ τοῦ ρητοῦ τὸ ἀληθὲς ὄνομα τοῦ συλλογέως. Οἱ φάκελοι οὗτοι ἀνοίγονται μετὰ τὴν κρίσιν πρὸς δημοσίευσιν.

